

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

<i>Бугасівська Єлизавета Євгенівна, Зелінченко Анастасія Олегівна</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ В УКРАЇНІ.	140
<i>Голуб Анастасія Сергіївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА МАШИНОМІСЦЕ (ПАРКОМІСЦЕ) ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	144
<i>Гринько Андрій Русланович,</i> ПРАВО ПАЦІЄНТА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО СТАН СВОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ ТАЄМНИЦЮ	147
<i>Гриценко Давид Сергійович</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЦИФОРВІ АКТИВИ В УКРАЇНІ	151
<i>Грушко Влада Олегівна</i> НЕДОТОРКАННІСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ.	155
<i>Даїдаміров Тімур Новруз огли,</i> УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВИМ МАЙНОМ ПІСЛЯ СМЕРТІ ОСОБИ	159
<i>Джабраїлова Вікторія Володимирівна</i> ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ В УКРАЇНІ	162
<i>Дмитрук Дар'я Олександрівна,</i> СПАДКУВАННЯ У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	166
<i>Доможирська Наталя Олегівна,</i> РОЛЬ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ. ПРИНЦИП ГЕНДЕРНОЇРІВНОСТІ: ПОДОЛАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ	170
<i>Драганова Дарія Сергіївна,</i> СПАДКУВАННЯ АКАУНТІВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.	173
<i>Жулавська Еліна Костянтинівна,</i> СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО	176
<i>Заборська Ксенія Андріївна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ДОБРОСОВІСНОСТІ В ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	180
<i>Колесниченко Анна Андріївна,</i> СПАДКУВАННЯ МАЙНА ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ В УКРАЇНІ.	183
<i>Комаровська Еріка Едуардівна,</i> УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	186
<i>Короткевич Іван Андрійович,</i> ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙНА	188

блеми, необхідно переглянути перелік об'єктів цивільних прав і розробити конкретні механізми їх обороту [4].

Враховуючи викладене, можна підсумувати, що цифровий контент є складним об'єктом, що охоплює як майнові, так і немайнові права. Він не вписується в жоден інститут цивільного права, тому потребує спеціального законодавчого регулювання, зокрема щодо спадкування. Правила різних месенджерів стосовно смерті власника цифрового контенту не завжди передбачають спадкування; часто вони визначають доступ родичів чи третіх осіб. Це підтверджує необхідність правового регулювання спадкування цифрового контенту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аліна С. С. Спадкування ІТ-об'єктів за сучасним цивільним законодавством. дис. ... доктора філософії за спец. 12.00.03. Одеса, 2020. 185 с.
2. Ліцкевич О. Що відбувається з акаунтами в інтернеті після смерті користувача. 2021. URL: <https://tech.liga.net/ua/technology/article/chto-proizoydet-s-vashimi-akkauntami-v-sotssetyah-posle-vashey-smerti>
3. Максимович Т. М. Щодо питання правового регулювання акаунтів в мережі Інтернет. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 62-64.
4. Некіт К. Г. Поняття та правова природа акаунта в соціальній мережі. *Часопис цивілістики*. 2018. № 30. С. 60–65.

Жулавська Еліна Костянтинівна,

*Студентка І курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО

Україна належить до тих країн, де сурогатне материнство дозволено законом. Інтеграція шлюбу з досягненнями в репродуктивних медичних технологіях ще не повністю завершена, що робить правовий захист сурогатного материнства одним із найбільш заплутаних і нерегульованих інститутів у міжнародному цивільному та сімейному праві.

Сурогатне материнство – це запліднення генетично сторонньої жінки (без використання її біологічного матеріалу) шляхом імплантації або трансплантації ембріона з використанням генетичного матеріалу чоловіка та жінки, які перебувають у шлюбі, з метою виношування і народження дитини, яка надалі буде визнана такою, що походить від подружжя, на підставі відповідного договору між подружжям і сурогатною матір'ю [1, с. 361].

Сам термін «сурогатне материнство» не має загальноприйнятого визначення.

Кілька важливих характеристик сурогатного материнства в Україні такі: по-перше, взаємна угода є обов'язковою умовою між сурогатною матір'ю та майбутніми батьками. По-друге, помітною ознакою є зачаття дитини шляхом екстракорпорального запліднення з подальшою імплантацією ембріона. Ще однією ознакою є обов'язкове використання генетичного матеріалу передбачуваних батьків. Нарешті, конкретна мета – виносити і народити дитину для подальшої передачі генетичним батькам.

Досліджуючи проблематику сурогатного материнства, І. Я. Верес акцентує на відсутності належного регулювання питання правової підстави виникнення правовідносин щодо сурогатного материнства та наголошує на необхідності розроблення правової моделі договору про сурогатне материнство з наступним його закріпленням у Сімейному кодексі України (далі СК України). Автор пропонує визначення договору сурогатного материнства, згідно з яким одна сторона (сурогатна мати) зобов'язується пройти процедуру імплантації ембріона людини, зачатого другою стороною (генетичними батьками), виносити, народити й передати дитину генетичним батькам, а генетичні батьки зобов'язуються відшкодувати витрати, необхідні для виконання договору, та сплатити певну грошову суму, якщо інше не передбачено договором [2, с. 28].

Проте, важливо відзначити відсутність комплексного правового регулювання відносин, що виникають із застосування сурогатного материнства в Україні. Нормативно-правові норми з цього приводу лише спорадично містяться в Цивільному кодексі України, України, Законі України «Про охорону здоров'я», Законі України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів особи», Правилах державної реєстрації актів цивільного стану. Закони про статус України (введені в дію Міністерством юстиції України у 2000 р.) та

Порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні (введені в дію наказом МОЗ у 2013 р.).

Законодавча база України включає в себе зусилля щодо прийняття окремого нормативного закону, який регулює питання сурогатного материнства. Кульмінацією цих починань став проект Закону України «Про материнство» № 8703 від 17 червня 2011 року, який було винесено на розгляд 8-ї сесії Верховної Ради України 6-го скликання. Проект закону спрямований на врегулювання організаційно-правових питань, медичних аспектів, основних стратегічних напрямів державної політики та повноважень органів виконавчої влади у сфері супроводу материнства. Крім того, передбачалося започаткування державних програм сурогатного материнства, які б гарантували пряму державну допомогу тим особам, які з певних об'єктивних причин прагнули скористатися процесом сурогатного материнства.

Отже, українське законодавство, що стосується регулювання сурогатного материнства, потребує суттєвого доопрацювання з метою виправити існуючу дискусію.

Договір сурогатного материнства, як частина цивільних правовідносин, охоплює процес зачаття, виношування та народження дитини з подальшою передачею дитини біологічним батькам [3, с. 415]. Однак унікальний предмет і об'єкт, помітна різниця в способі надання послуг, як це передбачено в контракті про сурогатне материнство, суспільні цілі, орієнтація на сімейне право, серед інших характеристик, вимагають визнання цього контракту як окремої форми договірного зобов'язання. Тому важливо розмежувати його в контексті документації ЦК України.

Однією з перешкод для визнання та укладення договору про сурогатне материнство є спірне питання його законності. Це очевидно в українському суспільстві, де, незважаючи на законодавче регулювання процесу сурогатного материнства, однозначна позиція щодо методу сурогатних пологів залишається невловимою. Отже, договір про сурогатне материнство потенційно може бути визнаний нікчемним правочином, що означає порушення правових і моральних принципів. Тому вкрай важливо класифікувати договір сурогатного материнства як консенсуальний, що означає його дійсність після взаємної згоди всіх основних умов зацікавленими сторонами.

Цікавим аспектом договору про сурогатне материнство є його укладення перед проведенням допоміжної репродуктивної процеду-

ри. Насправді біологічні фактори перешкоджають успішній імплантації ембріона в тіло сурогатної матері. Ця обставина не може розглядатися як порушення умов договору з боку сурогатної матері.

У результаті нашого дослідження доходимо висновків, що репродуктивна технологія має ще значну кількість правових проблем, які потребують законодавчого врегулювання. Очевидно, що необхідність дотримання встановлених прав та інтересів дитини, яка виношується сурогатною матір'ю, охорона її здоров'я потребують чіткої законодавчої регламентації кожного аспекту цих правовідносин. [4, с.197]

ЛІТЕРАТУРА:

1. Таланов Ю. Ю. Актуальні проблеми сурогатного материнства в законодавстві України. *Вісник ХНУВС*. 2012. № 1 (56). С. 368-370.
2. Верес І. Я. Проблеми правового регулювання сурогатного материнства. *Адвокат*. 2013. № 3 (150). С. 31.
3. Стеценко С. Г. Медичне право України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Г. Стеценка / Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я. К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність». 2008. С.415
4. Маркович Х. М., Крікало О. Б. Сурогатне материнство в Україні: проблемні аспекти правового регулювання. *Юридичний Науковий Електронний журнал*. 2020. № 7. С. 194-197.
5. Наказ Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2013 р. за № 1697/24229.